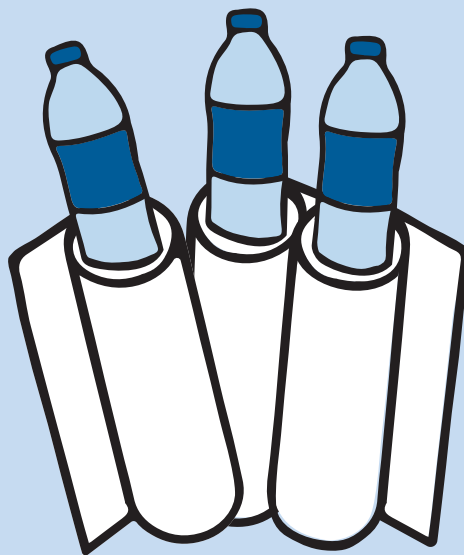

THEMABUNDEL

DE WATERVOETAFDruk VAN PAPIER VOOR LEERKRACHTEN

\ | /

1 A4-blad
= 10 liter

Wat is de watervoetafdruk van papier?

Watervoetafdruk en Belgisch gebruik

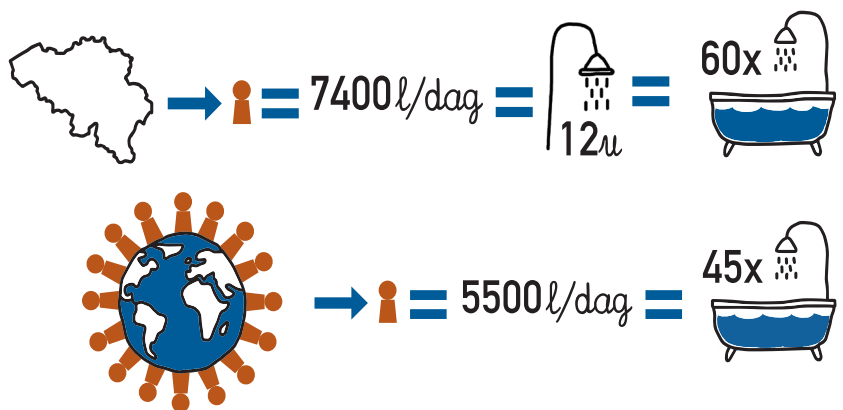
Gemiddeld gebruikt een Belg zo'n 7400 liter water per dag. Daarin zit niet alleen de 100 liter kraantjeswater die we dagelijks gebruiken om te koken, ons te wassen, het huishouden te doen,...

Het is ook het water dat nodig is om al onze kledij, voeding, papier, energie,... te produceren. Al het water dat we hiervoor gebruiken samen is onze 'watervoetafdruk'.

Als we al het beschikbare zoet water over alle mensen eerlijk zouden verdelen, dan heeft iedereen op aarde 5500 liter per dag ter beschikking. Dat is het eerlijk wateraandeel. Gebruiken we meer, dan putten we de watervoorraden in de wereld uit. Willen we duurzaam omgaan met het beschikbare water in de wereld - en de huidige 7400 liter verlagen tot 5500 liter - dan moeten we in België onze watervoetafdruk met maar liefst 30% verlagen.

EEN GEMIDDELTE BELG GERBUIKT
ZO'N 7400 LITER WATER PER DAG

Watervoetafdruk papier

Papier telt in België voor zo'n 3% mee in onze totale watervoetafdruk. Vooral bomen drinken veel water en bepalen grotendeels de watervoetafdruk van papier. Daarnaast wordt er ook water gebruikt en vervuild tijdens de productie zelf.

Wist je bijvoorbeeld dat de gemiddelde watervoetafdruk van 1 klassiek A4-blad 10 liter is, terwijl die van 1 blad gerecycleerd papier 5 liter (eerste recyclage) tot 1 liter (laatste recyclage) is? De watervoetafdruk van een A4-blad hangt dus sterk af van het soort papier.

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de watervoetafdruk van het papier dat we gebruiken, zo klein mogelijk blijft? We gebruiken best zo weinig mogelijk papier, hergebruiken het en kiezen best voor niet-gebleekt gerecycleerd papier.

3% VAN ONZE WATERVOETAFDruk
KOMT VAN PAPIER

Hoe wordt gerecycleerd papier gemaakt? ¹

Na ophaling worden oud papier en karton machinaal gescheiden van elkaar. Het karton wordt in balen geperst en gaat naar de kartonindustrie. Van het oud papier kan men nieuw 'gerecycleerd' papier maken.

Eerst wordt het oud papier pulp door toevoeging van zeep en water. Tegelijkertijd worden o.a. nietjes, plastic en textiel verwijderd. Daarna verwijdert men de inkt van het papier, waarna een propere, witte pulp overblijft. Deze pulp gaat in de papiermachine en wordt ontwaterd en gedroogd. Uiteindelijk krijgt men een 'moederrol' die nadien op het gewenste formaat gesneden wordt tot papervellen.

VAN OUD PAPIER WORDT PULP GEMAAKT
EN TEGELIJKERTIJD WORDEN
NIETJES, PLASTIC, ... VERWIJDERD

Waarom gerecycleerd papier gebruiken? ²

De watervoetafdruk van gerecycleerd papier is veel kleiner dan van nieuw papier, want er zijn veel minder bomen voor nodig.

Andere voordelen voor het milieu

Gerecycleerd papier heeft ook nog andere voordelen voor het milieu:

- Er is minder energie nodig in het hele productieproces om gerecycleerd papier te maken.
- Door oud papier te hergebruiken, vermindert onze afvalberg.
- Houtpulp komt vaak van ver. Oud papier daarentegen wordt dichterbij de papierfabriek ingezameld waardoor er minder transport nodig is.
- Er worden minder nieuwe grondstoffen gebruikt.

DE WATERVOETAFDruk VAN
GERECYCLEERD PAPIER IS VEEL
LAGER OMDAT ER MINDER BOMEN
NODIG ZIJN VOOR DE PRODUCTIE

Wanneer spreken we van gerecycleerd papier? ³

Percentage hergebruikte vezels

%

Al het papier dat voor minstens 50% uit hergebruikte papiervezels bestaat, wordt aangeduid als gerecycleerd papier. Het andere deel bestaat uit (nieuwe) houtvezels. Hoe hoger het percentage vezels uit papierafval, hoe kleiner de watervoetafdruk van een blad papier.

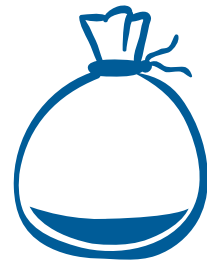
GERECYCLEERD PAPIER BESTAAT VOOR
MINSTENS 50% UIT HERGEBRUIKTE VEZELS

Kunnen we eindeloos recycleren?

Er bestaat ook 100% gerecycleerd papier. Dat papier bevat geen nieuwe houtvezels. Aangezien papier maar 6 maal gerecycleerd kan worden zal de papierindustrie wel altijd (nieuwe) houtvezels moeten gebruiken. Bij het recycleerproces van oud papier worden de papiervezels namelijk korter en slapper. Daardoor kan papier niet eindeloos gerecycleerd worden.

Ook is niet al het papier geschikt om in te zamelen of te recycleren. Denken we bijvoorbeeld maar aan toiletpapier of behang. Volgens schattingen kan zo'n 15% van het papier niet ingezameld en gerecycleerd worden.

15% VAN HET PAPIER KAN NIET GERECECLEERD WORDEN

Soorten gerecycleerd papier

We onderscheiden twee soorten gerecycleerd papier:

- Gerecycleerd papier 'pre-consumptie'. Tijdens het productieproces van papier ontstaat er papierafval, bijvoorbeeld resten van het drukproces. Dat papierafval dient sowieso voor de productie van gerecycleerd papier.
- Gerecycleerd papier 'post-consumptie'. Dit is veel gekender. Gebruikt papier wordt ingezameld en gerecycleerd. Bijkomend voordeel is dat door het inzamelen van gebruikt papier de afvalberg verkleind wordt!

Is gerecycleerd papier duurder? ⁴

Neen, bij elke papierhandel kan je gerecycleerd papier vinden voor dezelfde prijs als klassiek papier. Volgens een vergelijking van Test Aankoop tussen klassiek wit papier en gerecycleerd papier, hangt het prijsverschil namelijk af van de kwaliteit en niet van het percentage gerecycleerde vezels.

Is er een kwaliteitsverschil met klassiek papier? ⁵

GERECECLEERD PAPIER IS NIET DUURDER OF VAN LAGERE KWALITEIT

Veel mensen denken dat gerecycleerd papier niet geschikt is voor kopieermachines of printers. Dit is helemaal niet correct. Er is namelijk geen kwaliteitsverschil met klassiek papier. Wel moet men vermijden om gerecycleerd papier in vochtige ruimtes te laten staan. Gerecycleerd papier neemt namelijk gemakkelijker vocht op, waardoor het dikker wordt en dreigt vast te geraken in printers of kopieermachines. Het is aangeraden om papier te bewaren in droge ruimtes waar de temperatuur niet te sterk schommelt. Een gang of een inkomhal zijn bijvoorbeeld geen ideale plaatsen.

Is gerecycleerd papier altijd grijs? ⁶

Vroeger was gerecycleerd papier altijd grijs, maar vandaag kan men gerecycleerd papier produceren dat even wit is als klassiek papier. Daarvoor moet men het papier wel bleken, wat natuurlijk niet altijd milieuvriendelijk is.

Is wit papier altijd nodig?

De vraag is natuurlijk of zeer wit papier altijd nodig is. Voor documenten voor intern gebruik zoals op kantoor - denk aan blocnotes en kladpapier - volstaat minder wit papier meestal wel. Bovendien kan een school of bedrijf een statement maken rond duurzaamheid door bewust te kiezen voor papier dat niet volledig wit is.

Milieuvriendelijk gebleekt papier

Wie toch wit papier wil gebruiken, kiest best papier dat op een milieuvriendelijke wijze gebleekt is. Vroeger gebruikte men hiervoor vaak het schadelijke chloor, maar Europese producenten zijn hiervan afgestapt. Bij papier met milieulabels zoals Der Blaue Engel en Europees Ecolabel wordt bijvoorbeeld voor een milieuvriendelijke bleekmethode gekozen.

**KIES VOOR MILIEUVRIENDELIJK
GEBLEEKT PAPIER**

Waar en hoe gerecycleerd papier aankopen?

Alle leveranciers van papier verkopen gerecycleerd papier. De meeste geven ook technische specificaties over het papier, bijvoorbeeld over het percentage vezels afkomstig van papierafval en de wijze van bleiking.

Gerecycleerd papier kan je herkennen aan de verschillende labels. De belangrijkste zijn Nordic Swan, Der Blaue Engel, het Europees Ecolabel en FSC recycled.

Der Blaue Engel is het sterkste label omdat de papiervezels voor 100% afkomstig zijn van 'post-consumptie' gerecycleerd papier en er geen chloorgas of chemische witmakers gebruikt worden in het productieproces.

Dan volgen Nordic Swan en het Europees Ecolabel. Hier zijn niet alle vezels 100% gerecycleerd en mogen er wel chemische witmakers gebruikt worden.

Daarnaast is er het FSC recycled label. Ook hier zijn de vezels 100% gerecycleerd maar er worden geen eisen gesteld aan het bleikingsproces.

**JE KAN GERECECLEERD PAPIER
HERKENNEN AAN DE LABELS**

Op de volgende pagina vind je een overzicht van de verschillende labels. Meer uitgebreide informatie is te vinden op <https://www.labelinfo.be>.

Der Blaue Engel

Nordic Swan

Europees Ecolabel

FSC Recycled

Samenstelling

bestaat voor 100% uit gerecycleerde vezels afkomstig van 'post-consumptie' pulp

bestaat voor minimaal 75% uit gerecycleerd papier of voor minimaal 30% uit vezels afkomstig uit duurzaam bosbeheer

bestaat voor minstens 50% uit gerecycleerd papier of voor minstens 50% uit vezels afkomstig van duurzaam bosbeheer

bestaat voor 100% uit gerecycleerde vezels, waarvan 85% 'post-consumptie'

Bleking

verbod op bleken met chloorgas en op chemische witmakers

verbod op bleken met chloorgas, maar niet op andere chemische witmakers

verbod op bleken met chloorgas, maar geen verbod op chemische witmakers

geen vereisten rond het bleken

Welk papiergewicht kies ik? ⁷

Het is best om voor zo licht mogelijk papier te gaan. Licht papier bevat namelijk minder vezels en heeft dus een kleinere watervoetafdruk.

Hoe herken je licht papier?

Het gewicht van papier wordt uitgedrukt in g/m². Hoe minder gram per m², hoe lichter het papier en hoe beter voor de watervoetafdruk.

Lichter niet-gerecycleerd papier is echter ook meer doorschijnend en daarom kan je soms beter niet recto verso printen op zeer licht papier. Wie overschakelt naar lichter papier test dit dan ook best even uit. Bij gerecycleerd papier stelt dit probleem zich minder omdat dit over het algemeen minder doorschijnend is dan klassiek papier.

Welk papiergewicht moet je kiezen?

In België gebruiken we vooral papier met een gewicht van 80 g/m². In grote delen van de wereld is 75 of 70 g/m² echter de norm en voor de meeste toepassingen volstaat 75 g/m². Door van 80 g/m² over te stappen naar 75 g/m² reduceren we de watervoetafdruk van gerecycleerd papier met 6,3% zonder merkbaar kwaliteitsverlies.

De beste keuze is dus licht gerecycleerd papier. Het is echter niet altijd eenvoudig om licht papier te vinden met een hoog percentage gerecycleerde vezels. Wil je rekening houden met de watervoetafdruk, dan is het beter om voorkeur te geven aan een hoog recyclagepercentage dan aan een laag gewicht.

Speelt de verpakking ook een rol? ⁸

Ook de verpakking speelt een belangrijke rol bij de reductie van de watervoetafdruk, al is dit aandeel relatief beperkt. De beste keuze is papier dat geleverd wordt in een verpakking die gemakkelijk te scheiden is in recycleerbare stoffen (papier, karton,...) en die volledig gerecycleerd kan worden.

Conclusie

Wil je je watervoetafdruk van papier verkleinen? Houd dan rekening met deze tips:

- Gebruik zo weinig mogelijk papier.
- Hergebruik papier en ga voor kladpapier, indien mogelijk.
- Gebruik lichter papier.
- Kies voor niet-gebleekt papier.
- Koop gerecycleerd papier. Let hierbij op de duurzaamheidlabels.
- Sorteerpapier.

KIES VOOR EEN RECYCLEERBARE VERPAKKING (PAPIER, KARTON,...)

Bronnen

- 1 <https://www.ibogem.be/sorteren/hoe-wordt-papier-gerecycleerd/>
- 2 <http://papierenkarton.nl/duurzaamheid-mvo/duurzaamheid/duurzaam-gebruik/recycling/>
- 3 http://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/IF%20PapierKantoren%20PROF%20NL en <http://www.prn.nl/boekenwurm/recycling/waarom-niet-100procent-recyclen>
- 4 http://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/IF%20PapierKantoren%20PROF%20NL
- 5 Wegwijzer milieuverantwoorde overheidsopdrachten voor lokale overheden, thema papier (http://informatiestroom.vvsg.be/Werking_Organisatie/Overheidsopdrachten/Documents/LVDM_d335_BBL_wegwijzer_papier.doc)
- 6 http://document.environnement.brussels/opac_css/elecfile/IF%20PapierScholen%20PROF%20NL
- 7 Wegwijzer milieuverantwoorde overheidsopdrachten voor lokale overheden, thema papier (http://informatiestroom.vvsg.be/Werking_Organisatie/Overheidsopdrachten/Documents/LVDM_d335_BBL_wegwijzer_papier.doc)
- 8 Wegwijzer milieuverantwoorde overheidsopdrachten voor lokale overheden, thema papier (http://informatiestroom.vvsg.be/Werking_Organisatie/Overheidsopdrachten/Documents/LVDM_d335_BBL_wegwijzer_papier.doc)

Deze brochure werd door Join For Water gemaakt in het kader van Project W – Wereldwijd met water.

Project W streeft naar een bewustere direct en indirecte watergedrag en -gebruik bij gemeenten, scholen, bedrijven, middenveldorganisaties en burgers. Het project wordt uitgevoerd onder de coördinatie van Join For Water en in samenwerking met volgende partners:

Teksten: Dirk Glas

Illustratie voorpagina: Chloë De Raedt, gebaseerd op illustraties van Sarah Delvaux

Opmaak: Chloë De Raedt

www.joinforwater.ngo

facebook.com/joinforwater

twitter.com/joinforwater

youtube.com/c/joinforwater

linkedin.com/company/joinforwater

December 2019